

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, ponedeljek 3. julija 1950

LETO XI, ŠT. 156 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

ZGODOVINSKA ZMAGA

V četrtek ob 14. uri so velenjski rudarji dva dni pred rokom izvojevali veliko zmago — eno izmed najpomembnejših v zgodovini rudnika. Prebili so zvezni rov med starim in novim jaskom. Težko je popisati včasih nadvse naporne in težke pogoje, ki so z obeh strani kopali ta rov. Kljubovali so plinom, slabemu zraku in drugim oviram; v zadušljivi zrak, razgaljenih prs in mokri od curkov znojso so premagali vse napore. Naposled so prebili 1200 m dolg vpadnik, ki bo odlej omogočil pravilno zračenje jame in bo bistveno olajšal rudarjem izpolnjevanje planskih nalog.

Najtežja je bila borba v zadnjih dneh pred prebojem. Ozračje na delovnih mestih je bilo prenasiteno s plini in slabim zrakom. Nastopile so skoraj nepremostljive težave zaradi pritiska in razpok v slojiščih. Okrog rudarjev je kar pokalo, 17 stropnikov se je prelomilo, toda rudarji so vztrajali in se prebijali meter za metrom. Niso poznali izmene, marveč so vztrajali tako dolgo, da so izvršili dnevne planske naloge. Za doseženo zmago imajo velike zasluge brigadirji in večkratni udarniki, med katerimi ne smemo prezreti Alojza Grudna, Slavka Jevševarja, Jožeta Martinka, Avgusta Vizintina, Ivana Rasmakca, Franca Resnika, Mihe Jana in Jožeta Kuharja, ki so dajali s svojim požrtvovalnim delom gled vsem ostalim. Po končanem preboju so jih pozdravljale množice rudarjev ob veselih zvokih rudarske godbe. Za uspeh pa imajo zasluge tudi Partija, sindikat in tehnično vodstvo z nadzornimi osebami in inženirji, ki so tudi fizično pomagali pri delih. V zadnjih 10 dneh so samo člani Partije napravili nad 500 prostovoljnih delovnih ur.

Takoj, ko je bil rov prebit, so se podali v jamo generalni direktor za rudarstvo Franc Popit, pomočnik ministra tov. Zganko, generalni inženir tov. Zabovnik in predsednik republiškega odbora sindikata rudarjev tov. Piki v spremstvu direktorja rudnika tov. Franca Hvale in jamskega upravnika inž. Franca. Tovariši minister je prvi stopil skozi proboj proti novemu jasku ob navdušenih pozdravih junških rudarjev.

Ko so vsi zapustili jamo, so imeli v smrekovem parku pri novem jasku rudarsko rajanje, na katerem je minister tov. Popit v svojem govoru izrazil trdno upanje, da se bodo jeseni na istem mestu lahko zbrali rudarji k še pomembnejšemu prazniku velenjskega rudnika, h dograditvi izvoznih nalog.

Hrvatska sindikalna društva gostujejo v Sloveniji

V soboto 1. julija je prispela v Ljubljano pevsko sekcija Delavskega kulturno-umetniškega društva »Edinstvo« z Reke, plesna sekcija Delavskega kult.-umetn. društva »Otokar Keršovani« in mladinski orkester Delavskega kult.-umetn. društva »Vladimir Nazore« iz Zagreba. Od 1. do 6. julija bodo gostovala društva po LR Sloveniji in priredila koncerte v Ljubljani, Kranju, Jesenicah, Gorici in v Postojni.

Huda vročina v Beogradu

V Beogradu in tudi v drugih krajih Srbije je v zadnjih dneh zavaljala spet huda vročina. V soboto je bilo v Beogradu v senci 39, večerj pa 38 C. Sočija, da se visoka temperatura še nekaj dni ne bo znižala. Večerja je bilo na Savi in Donavi iz Beograda na sto tisoče kopalcev.

„Tako sem videl Jugoslavijo“

„Jugoslavija je država z izrazito socialistično in napredno ureditvijo,« piše Sacerdoti v svoji knjigi

Rim, 30. jun. Te dni je izšla v Milanu knjiga znanega italijanskega naprednega delavca in docenta elektrotehnične fakultete turinškega vseučilišča Sacerdotija pod naslovom »Tako sem videl Jugoslavijo«.

Konec minule jeseni je profesor Sacerdoti, ki je sicer član Nennijeve italijanske socialistične stranke, obiskal s skupino italijanskih socialistov-ekonomskih strokovnjakov Jugoslavijo. Med drugim so proučevali kulturna in politična vprašanja, predvsem pa ekonomsko problematiko socialistične graditve Jugoslavije.

»Sedaj je Jugoslavija — piše Sacerdoti — nedvomno država z izrazito socialistično in napredno ureditvijo ter koraka odločno naprej, sledeč marksistični liniji navzlic velikim težavam zaradi položaja sprito informbirojskih napadov. V Jugoslaviji se industrija razvija s takšno naglico, da bomo mi, Italijani, prav kmalu imeli na naši meji industrijsko in tehnično močno razvitega sosedja s socialističnim gospodarstvom in upravnimi oblikami, tako nasprotnimi in različnimi od naših, da bodo same po sebi močno orožje socialistične propagande.«

Sacerdoti piše na koncu svoje knjige, da morajo italijanski socialisti upoštevati te jugoslovanske izkušnje na poti v socializem, neglede na to, da so v

VREME

Vremenska napoved za ponedeljek: Sončno z naraščajočo oblačnostjo v popoldanskih urah. Temperatura ponedelja 16 C. čez dan 30 C.

Železarna Štore je tudi letos prva v izpolnjevanju plana

Kot prvi izmed vseh železarskih kolektivov je kolektiv železarne Štore v petek pred rokom izpolnil svoj celotni proizvodni plan za prvo polletje in s tem znova izpričal, da zasluži naziv najboljšega kolektiva naše črne metalur-

Zasedanje plenuma centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije

Predsedstvo centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije je na svoji zadnji seji sklenilo, da se 13. julija sestane v Beogradu XII. plenum centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije. Na dnevnem redu so organizacijska vprašanja Zveze sindikatov. Začetek zasedanja bo ob 9. uri dopoldne v prostorih Sindikalnega doma.

VELIKE NALOGE METALURŠKEGA INSTITUTA V LJUBLJANI

Nobena gospodarska panoga v naši državi nima tako mogočnih perspektiv za razvoj kakor naša metalurgija, ki se naslanja na izredno rudno bogastvo Jugoslavije. Rudarsko-metalurška fakulteta tehniške visoke šole v Ljubljani pa ima veliko in odgovorno nalogo, vzgojiti strokovnjake za našo metalurgijo. Ta fakulteta je dobila lani nov moderen rudarski inštitut, v soboto pa je bil v Marmontovi ulici izročen svojemu namenu prvi del zgradbe metalurškega inštituta te fakultete; to je operativni del zgradbe. Medtem ko bo drugi — šolski del pod streho do zime.

Metalurški inštitut v Ljubljani, ki je namenjen vsej jugoslovanski metalurgiji, se lahko po svojih napravah in po svojih nalogah meri z vsakim drugim visokošolskim inštitutom v Evropi! Se več! Ljubljanski inštitut ima poleg pedagoških še velike operativne naloge. Visokošolski inštituti za metalurgijo in velikih kapitalističnih držav služijo predvsem pedagoškim namenom in se ne ukvarjajo mnogo z operativno problematiko metalurške proizvodnje, ker rešujejo to problematiko zaradi konkurenčnih razlogov zasebni inštituti velikih kapitalističnih koncernov. Le v socialistični državi, kjer so vsa proizvodna sredstva družbena last, je mogoče v tako visokošolsko ustanovo vključiti tudi znanstveni študij operativnih nalog, študij problematike naše metalurgije in tiste znanstvene raziskave, ki jih nujno terja razvoj naše metalurgije. Vse to omogoča po eni strani izredno koristno povezavo teoretičnega študija s praktičnimi nalogami naše metalurgije, po drugi strani pa nudi tak inštitut neprecenljive usluge našim metalurškim podjetjem.

Pred našo metalurgijo se postavlja v velike naloge in metalurški inštitut v Ljubljani je poklican nuditi svojo pomoč pri reševanju teh nalog. Predvsem mora inštitut reševati problema-

Jože Bertonec, zadnji umetni kovač Kroepe

V Umetniški zadrugi v Selenburgovi ulici so sedaj namesto slik razstavljeni umetnine iz Kroepe. Niso tu razstavljeni žebelji in drugi proizvodi stare rokodelske delavnosti Kroepe, ki se v zadnjih 50 letih bori za svoj obstoj. Tu razstavlja umetne kovaške izdelke Jože Bertonec, zadnji umetni kovač Kroepe, ki pa še krepko vtihi klavirno in obrača razbeljeno železo. Bertonec živi z železom in za železo. Sam dela osnutke in to je tudi potrebno. Njemu gre za resnično ko-

valno, ki nastaja v zvezi z uporabo domačega kokska in z uporabo tistih železnih rud rudarskega bazena Vreš, ki vsebujejo visok odstotek barita. Razen tega so inštitutu naložene osnovne raziskave v zvezi z najnovejšimi napori železarstva za uporabo visokih pritiskov in kisika v plavžih. Prav na tem področju stopa železarstvo na čela nova pota. Inštitut opravlja že dolgo časa konkretne naloge v zvezi s sistematično raziskavo raznih vrst domačega livarskega peska. Od pravilne uporabe tega peska, ki ga imamo v velikih množinah, sloni kakovost izdelkov naše strojegradnje. Večje poglavje nalog inštituta je vezano na izdelavo raznih vrst konstrukcijskega jekla za našo strojno industrijo na bazi domačih plemenitih surovin, pri čemer je treba omogočiti pridobivanje vanadija iz odpadkov pri proizvodnji glinice v tovarnah aluminija (iz tako imenovanega rdečega blata). Posebno vprašanje pa je uporaba rdečega blata za pridobivanje železa.

Za znanstveno delo v zvezi z naše-

Nova zračna zveza z Jadranom

Jugoslovanski aerotransport odpre 6. t. m. novo zračno progo Beograd—Zagreb—Pulj, ki bo olajšala obisk severnih jadranskih letovišč, medtem ko je bila pred štiri tedni odprta zračna proga Beograd—Sarajevo—Hercegovina. Namenjena predvsem Crnogorskemu Primorju, Nova zračna proga bo obratovala od torkih, četrtkih in sobotah ter bo odhod letala z Beograda ob 7.30. prihod v Zagreb ob 9.15. v Pulj pa ob 10.30. Odhod letal bo istega dne iz Pulja ob 15.30. iz Zagreba ob 17.30. prihod v Beograd ob 19.30. Potniki bodo imeli v Pulju avtobusno zvezo z Opatjoo.

vaško umetnost, ki je že v večini industrijskih držav izumrla ali pa izumira. Prava kovaška umetnost ne priznava sodobnih tehničnih sredstev: zakovic in avtogenskega varjenja, strojev za krivljenje, zasukanje in podobno. To prepušča polindustrijskemu ornamentalnemu kovaštvu. Pravi umetni kovač je asket v svojem delu. Iz denega samega kosa železa izdeluje čudovito prepletajoče se mreže in ornamente, svečnike in kandelabre, lestence in okovje ali pa kak šopek rož. Tak kos železa, ki tehta za majhno stvar 1 kg, za večji predmet pa tudi 20, 30 in še več kilogramov, drži v roki, ga kupe in obrača, viljiči in neštokratno zopet segreva. Tako delo traja večših 2 tedna, večših še več. Njegovo orodje so vilice in levici in klavirni desniči.

Ze Bertonec je oče je bil kovač in je desetletja vilitel klavirno, dokler se mu niso skrčile mišice desnice. Takih starih in mladih Bertonecjev, Pogačnikov, Solarjev, Lazarjev in Gasperšičev je še veliko v Kropi, saj drugače Kroepe ne bi bilo več. Gospodje so se izselili, Kroparji pa so ostali. Res jih je polovico manj kakor pred sto leti, ko sta gorela v Kropi še dva plavža.

Stara kropska umetnost se je morala umakniti industriji. Industrijsko podjetje »Plamen« se razvija in se bo še razvijalo. Ježe v starih viganjih pa so ugasnile. V popolni prvotni obliki se je ohranil vigan, imenovan »Vice«, ki stoji malo višje od »Pekla«. Takšen je, kakor je bil pred 300 ali 400 leti. V tem viganu se ni ugasnil plamen. Ogledati si je treba te »Vice« in Bertonecovo šolo, kjer je 8 mladih fantov, ki se hočejo naučiti od svojega mojstra kovaške umetnosti. Ta mlada garda nam bo lahko dala še mnogo lepega, če jo bomo podpirali.

Na razstavi v Selenburgovi ulici ni veliko predmetov, vendar je vsak izmed njih redek primer kovaške umetnosti, izoblikovan pri kovanju iz enega kosa. V teh izdelkih se izraža svojstvena narodna ornamentika, ki je dosegla v baročni dobi svoj višek. Le umetni kovač, ki pozna železo in možnost njegovega oblikovanja, lahko napravi reze osnutke za take izdelke Plemenita lepota razstavnih predmetov je v rezkem nasprotju z zlaganimi »umetno-obrtnimi« izdelki, ki danes polnijo naše trgovine in tudi umetniške razstave. Ni obrtne umetnosti in umetne obrti brez znanja in zmoja. C. R.

tim nalogami je nujno potreben inštitut z vsemi potrebnimi napravami, Zgradba Metalurškega inštituta v Ljubljani ima 3 velike dvorane. V prvi bodo v poizkusnih napravah pridobivali železo, jeklo in druge kovine, v drugi bo valjana v malem za vroče in hladno valjanje, v tretji pa obdelovalnica. Na koncu prve dvorane že obratuje majhen plavž, ki bo omogočil preizkušanje raznih vrst železne rude in kokska. Tudi v ostalih dveh dvoranah je že precej strojev. Strojne naprave za poizkusno valjanje, za katere bi morali v inozemstvu plačati 150.000 dolarjev, bodo izdelali doma. Vse načrte in račune za to valjarno sta do podrobnosti izdelala kot diplomsko delo bodoča inženirja Vojin Dokić in Antun Grkić, ki sta za to delo prejela Prešernovo nagrado.

Inštitut ima vrsto opremljenih laboratorijev in tudi vse potrebne aparate za študij, eksperimente in raziskave, ki so potrebne, da najdemo najprimernejši tip visokolegiranega jekla za plinske turbine. Ima tudi vse pripomočke za sistematične raziskave od rude do metalurški tehnik in problemov. Prav tako ima naloge, izdelati idejne projekte za našo elektrometalurgijo.

Ob sobotni slovesnosti so v inštitutu razstavili 17 diplomskih del prvih absolventov metalurškega oddelka. Vsa ta dela rešujejo praktične naloge naše metalurgije in so izdelana v soprozrazumu z operativnimi ustanovami in na njihovo željo. Zato imajo velik praktičen pomen in predstavljajo dragocen prispevek za razvoj naše metalurgije. Prihranki, ki so bili že doseženi na podlagi teh raziskav, dosežejo vsote od nekaj milijonov do 100 milijonov dinarjev, kar nam zgovorno pričča, kako pomemben je ta inštitut za napredek naše metalurgije.

Sobotne slovesnosti so se udeležili številni zastopniki vlade LRS, naših znanstvenih ustanov in industrije, med drugimi podpredsednik vlade LRS Sergej Kraigher, minister za znanost in kulturo dr. Jože Potrč in generalni direktor za rudarstvo minister Franc Popit. Rektor visoke tehniške šole dr. inž. Alojz Hrovat je v svojem pozdravnem govoru poudaril zgodovinski pomen inštituta za ves razvoj naše metalurgije, medtem ko je o nalogah inštituta spregovoril predstojnik inštituta prof. inž. Ciril Rekar. Za zgraditev in opremo inštituta se je od začetka zavzemal predsednik Sveta za strojegradnjo zvezne vlade minister Franc Leskošek, prof. inž. Rekar pa je izdelal osnutke za zgradbe in vodil vso gradnjo.

„UNITAS“ - najboljši kolektiv kovinske industrije v Ljubljani

Sredi polja ob cesti proti St. Vidu stoji nova velika zgradba tovarne »Unitas«, ki se bo kmalu preselila v nove prostore. Pred tovarno so pred kratkim poželi prvo žito in sedaj spet orjejo. V notranjosti nove zgradbe pa se člani delovnega kolektiva trudijo, da bi čimprej omogočili preselitve raztresenih obratov v nove moderne prostore.

Delovni kolektiv tovarne »Unitas« spada med najboljše ljubljanske kolektive. Te dni je ponovno prejel priznanje za svoje delovne uspehe v prvem letošnjem četrtletju in prehodno zastavo izvršnega odbora glavnega mesta Ljubljane. Ze lani so si delavci tovarne »Unitas« trikrat zaporedoma priborili to prehodno zastavo in jo prejel v trajno last. Sedaj pa si hočejo trajno priboriti tudi novo prehodno zastavo, čeprav imajo resne tekmence. Na pobudo predsednika sindikata tov. Jožeta Zajca se je kolektiv ob sprejetju nove zastave zavezal, da se bo množično udeležil prostovoljnega dela pri dograditvi nove tovarniške zgradbe, razen tega pa bo pomagal tovaršem, ki si grade lastne hišice.

Do dneva izročitve prehodne zastave, to je do 27. t. m., je kolektiv tovarne »Unitas« izpolnil količinsko svoj polletni plan s 93,6 %, finančno pa s 102 %. Da proizvodnega plana še ni v celoti dosegel, je izključno pripisati okolnosti, da ni dobil iz drugih tovarn potrebnih polfabrikatov.

Od posameznih obratov tovarne »Unitas« je v celoti izpolnil svoj plan obrat v bivši tovarni »Lutza« v Siskli, ki izdeluje znane Lutzove peči. Ob pomankanju šamotne opeke so si delavci tega obrata to opeko sami izdelali, le da ne bi zaostali za planom. Ta obrat je tudi pri prostovoljnem delu na prvem mestu.

Castno izpolnjuje svoj plansko nalogo tudi obrat »Alumila«, ki je plan celotno presegel za 30% in ima tudi največ udarnikov. Delavci tega obrata pa imajo težave zaradi pomanjkanja brusilnih plošč, kar neugodno vpliva na kvaliteto izdelkov, čeprav se vse kolektiv trudi za boljše kvaliteto. Centralni obrat tovarne »Unitas« ima prav tako lepe uspehe, vendar nima dovolj strokovnega kadra, posebno v obdelovalnici. Prav tako je treba pohvaliti kolektiv livarne bron in medenine, četudi dela v zelo slabem in nezdravem prostoru. — Castno izpolnjuje svoje naloge tudi obrat za galvanizacijo, ki ima visok plan za uslužnostno

Notranost novega objekta podjetja »Unitas«

Uslužbeni trgovske mreže v Slovenjem Gradu bodo vpisali pol milijona ljudskega posojila

V slovenjgraškem okraju skoraj 27 sestanek, kjer bi ne razpravljali o ljudskem posojilu. Prvi pa so se odločili za vpis posojila uslužbeni trgovske mreže Slovenjgradec. Skupno bodo vpisali okrog pol milijona dinarjev ljudskega posojila, kar znese na posameznika povprečno 2000 din.

Sindikalna podružnica »Slovenskega poročevalca« za ljudsko posojilo

Sindikalna podružnica »Slovenskega poročevalca« je takoj v prvem dnevu obravnavala in sprejela tako, kakor zasluži — ne samo v razvoju in napredku naše socialistične domovine, temveč tudi v zgodovini delavskega gibanja vsega sveta.

V pozdravni resoluciji zvezni skupščini v zvezi s sprejetjem novega zakona o upravljanju podjetij po delovnih kolektivih, pravijo delavci in nametenci kolektiva med drugim: »Zahvaljujemo se zvezni ljudski skupščini, ker je ta zakonski predlog obravnavala in sprejela tako, kakor zasluži — ne samo v razvoju in napredku naše socialistične domovine, temveč tudi v zgodovini delavskega gibanja vsega sveta.«

Ustanovitev zvezne direkcije za elektrifikacijo

Zvezna vlada je izdala uredbu, po kateri se v sestavi Sveta za energijo in ekstraktivno industrijo vlade FLRJ ustanovi direkcija za elektrifikacijo kot operativni upravni voditelj podjetij za raziskovalna dela, projektiranje in montažo elektrogospodarskih naprav ter podjetij za nabavo opreme za te naprave, ki so v zvezni pristojnosti.

Začetek zveznega letalskega zleta

Pri zvezni pilotski šoli v Rumi se je začel večerj tretji zvezni letalski zlet, ki se ga udeležuje nad 100 motorjarjev in jadrancev, 40 padalcev in 49 motornih pilotov.

Zlet je začel komandant jugoslovanske vojnega letalstva generalni poročnik Zdenko Ulepič, pri začetku pa so bili prisotni tudi predsednik Letalske zveze Jugoslavije generalni major Ladislav Ambrožič, podpredsednik Prezidiija Ljudske skupščine FLRJ dr. Josip Rus in glavni tajnik Zveze sindikatov Jugoslavije Ivan Bogičević. Danes so na sporedu tekmovanja v raznih letalskih disciplinah.

Ustoličenje novega patriarha srbske pravoslavne cerkve

V saborni cerkvi v Beogradu je bil večerj slovesno ustoličen novi patriarh srbske pravoslavne cerkve Vikentije Prodanov.

V imenu zvezne vlade so se ustoličenja udeležili ministri Ljubodrag Djurić, Todor Vučesinović in Vlada Zecević, navzočni pa so bili tudi predstavniki vlade LR Srbije, predsednika verskih komisij zvezne vlade in vlade LR Srbije ter veliko število duhovnikov. Ustoličenju sta prisostvovala tudi veleposlanik Velike Britanije in odpravnik poslov ameriškega veleposlanstva.

Patriarh Vikentije Vitomir Prodanov je bil rojen l. 1890 v Petrovem selu v Bački. Filozofsko fakulteto beogradske univerze je dovršil l. 1929 in je tri leta pozneje postal glavni tajnik arhierejskega sinoda. Episkop zletovsko-strumski in administrator sremske eparhije je bil od l. 1947.

Fronta v slovenjgraškem okraju pomaga pri košnji in žetvi

Frontna organizacija slovenjgraškega okraja je organizirala v vseh krajih, kjer bi vaščani sami vseh travnikov ne mogli pokositi, množično pomoč. Prav tako je sestavljala brigade za pomoč pri žetvi, ki se ponekod že začela.

Frontna organizacija slovenjgraškega okraja je organizirala v vseh krajih, kjer bi vaščani sami vseh travnikov ne mogli pokositi, množično pomoč. Prav tako je sestavljala brigade za pomoč pri žetvi, ki se ponekod že začela.

Notranost novega objekta podjetja »Unitas«

VOJNE OPERACIJE NA KOREJI

Nejasen položaj pri Suvonu

Severnokorejske čete napredujejo — Američani so izgubili 12 letal —

Tokio, 2. julija. Po sporočilu radia Fenjang, ki ga je prinesla United Press so sile Severne Koreje, ki operirajo vzhodno od Seula, potisnile južnokorejske sile na območju Kung Ki Po in Jang Jung Kung ter napredujejo proti železniškemu križišču Vondzu, 30 km jugovzhodno od Seula. V sporočilu je rečeno, da so severnokorejske čete, ki napredujejo od Kangnunga proti jugu, sedaj nekaj kilometrov severno od Vondzua.

Po poročilu agencije France Presse je štab generala Mac Arthurja sporočil, da se je določenemu številu severnokorejskih tankov posrečilo prekorčiti reko Han v bližini Seula. V sporočilu je rečeno, da ameriški bombniki in lovci se naprej bombardirajo koncentracije severnokorejskih čet, mostove čez reko Han, kolone tovornih avtomobilov in druge cilje. Ameriški in britanske pomorske enote, ki operirajo na morskem gladini, pred korejsko obalo v območju Sautona, so se zapletle v boju s šestimi severnokorejskimi torpedovkami in jih pet potopile.

Ameriške čete na fronti

Tedežon, 1. jul. (United Press) Ameriške čete so zasedle obrambne položaje ob reki Kum, 40 milj od Suvona, ki so ga zasedle severnokorejske čete. Med to reko in Suvonom je sedaj zemlja brez gospodarstva, ki loči ameriške čete od čet Severne Koreje.

William Deen imenovan za poveljnika ameriških sil v Koreji

Tokio, 2. julija. United Press prinaša sporočilo glavnega stana generala Mac Arthurja o imenovanju poveljnika 24. ameriške divizije na Japonskem Williama Deana za poveljnika vseh ameriških sil v Koreji. V sporočilu je tudi rečeno, da je bil dosežani poveljniki ameriških čet v Južni Koreji brigadni general John Church imenovan za glavnega oficirja za zvezo v glavnem stanu generala Mac Arthurja.

Japonski prostovoljci za vojno v Koreji

Tokio, 2. jul. Japonska je pripravljena dati na razpolago ZDA prostovoljce za vojno v Koreji. Agencija France Presse poroča, da je generalni sekretar japonske vlade Kacoo Okazaki izjavil, da je Japonska pripravljena dati ZDA na razpolago prostovoljce za sodelovanje v vojnih operacijah v Koreji, če bodo Američani to zahtevali.

Mobilizacija v Severni Koreji

Fenjang, 2. jul. Ljudski vrhovni komite Severne Koreje je po sporočilu severnokorejskega radia vpoklical pod orožje vse moške od 23. do 32. leta starosti.

Varnostni svet razpravlja o položaju na Koreji

Egipt proti resoluciji OZN — Indija za posredovanje

Lake Success, 1. jul. Na tretji seji Varnostnega sveta OZN, ki je bil sklican k izrednemu zasedanju zaradi dogodkov v Koreji, je predstavnik Egipta sporočil, da se njegova vlada ne strinja z resolucijo Varnostnega sveta z dne 27. junija, ki priporoča vsem članicam OZN, naj podpirajo Južno Korejo. Ko je Varnostni svet sprejel to resolucijo, ki jo je bil predložil predstavnik ZDA, se delegat Egipta Mahmud Bej Fawzil ni udeležil glasovanja, ker ni dobil navodil od svoje vlade.

«Sedaj pa že lahko izjavim v imenu svoje vlade,» je dejal egiptovski predstavnik na tej seji, »da bi se bil Egipt vzdrljal glasovanja resolucije, ki jo je Varnostni svet sprejel 27. junija, če bi bil takrat predstavnik Egipta lahko sodeloval pri tem glasovanju.« Mahmud Bej Fawzil je dejal, da je Egipt zavzel tako stališče iz dveh vzrokov. Prvi vzrok je, da je spopad v Koreji dejansko nova faza v globoko zakoreninjenem nesporazumu med zahodnim in vzhodnim blokom, nesporazumu, ki ogroža svetovni mir in varnost. Kot drugi vzrok je navedel, da je bilo že več primerov agresij zoper druge narode in teptanja suverenosti ter terorizma nedotakljivosti držav, ki so članice OZN, vendar pa Združeni narodi niso sprožili nobene akcije, da bi to preprečili, medtem ko so v primeru Koreje to sedaj storili.

Predstavnik Indije, ki je 27. junija prav tako ni udeležil glasovanja o ameriškem predlogu za resolucijo, je na tej seji sporočil Varnostnemu svetu, da je indijska vlada po dnevnevnem razglabljenju sklenila, da bo glasovala za sprejeto resolucijo, poudaril pa je, da po mnenju indijske vlade tudi se danes ni prepreno za posredovanje v korejskem vprašanju.

Francoski predstavnik Chauvel je dejal, da so argumenti, s katerimi zatrada vlada Sovjetske zveze resolucijo Varnostnega sveta o vojaški pomoči Južni Koreji, nevdružni. To, da je bila ta resolucija sprejeta brez navzočnosti zastopnika Sovjetske zveze, še ne pomeni, da sklep Varnostnega sveta ni zakonit, saj je bila vendar Sovjetska zveza povabljena na sejo. Kljub temu pa so sovjetska vlada še nadalje bolj kot prej Varnostni svet.

Na tej seji je britanski predstavnik Gladwyn Jebb izrazil obžalovanje zaradi stališča egiptovskega predstavnika, ki ni podprl ameriške resolucije. Glasovanje za to resolucijo, ki jo je Varnostni svet sprejel s 7 glasovi, sta se vzdrlžala tudi predstavnika Jugoslavije in Indije. Zaradi te Jebbove izjave je egiptovski predstavnik protestiral in dejal, da ima egiptovska vlada pravico sama odločati in nima

nihče pravice ji vsiljevati tujo voljo. Tretja seja Varnostnega sveta se je končala z branjem brzojav, ki so jih poslale vlade držav članic OZN o svojem stališču glede na resolucijo z dne 27. junija. Prebrali so tudi brzojavko komisije OZN za Korejo.

86 držav je podprlo resolucijo Varnostnega sveta

Lake Success, 2. jul. Doselej je podprlo resolucijo Varnostnega sveta o pomoči Južni Koreji 86 držav, ki so članice OZN. Zadnja država, ki je podprla pomoč, je Siam. Siamska vlada je izjavila, da bo poslala v Južno Korejo riž.

V nekaj vrstah

New York, 1. jul. Ozem izmed 60 hollywoodskih umetnikov, ki niso hoteli izjaviti pred tako imenovanim odborom za zatiranje protiameriškega delovanja, da so komunisti, se je moralo zagovarjati pred sodiščem. Sedmih jih je bilo takoj obsojenih na leto dni zapora.

Zeneva, 1. jul. Mednarodna organizacija za delo je danes končala z delom po enomesečnem zasedanju v Zenevi. Prihodnja 34. konferenca Mednarodne organizacije za delo bo drugo leto.

Rabat (Maroko), 1. jul. Pri trčanju potniškega avtobusa in tovornega kamiona je bilo ubitih 15, ranjenih pa 17 ljudi. Nesreča se je zgodila na cesti proti Fezu. Stevilni potniki so živi zgoreli zaradi ognja, ki je izbruhnil na ostankih polomljenega avtobusa.

Tokio, 2. jul. V Tokiju je zgorel slavni zlati paviljon, ki je mojstrsko delo arhitekture na Vzhodu. Zgrajen je bil že v XIV. stoletju.

Dunaj, 1. jul. Na Dunaju je bila večkrat vročina, kot je ne pomnijo že sto let. Ob 11 uri popoldne so imeli 35,5 st. C, ob 15.30 pa 37,2 st. C v sencu. Na soncu se je dvignila temperatura celo do 53 stopinj Celzija.

Teheran, 2. julija. Danes je prišlo pred iranski parlamentom do spopada med pripadniki verskega voditelja Kachanija in pripadniki predsednika vlade Razmara. Skupine demonstrantov, ki so pri odhodu poslancev iz parlamenta demonstrirale proti predsedniku vlade, so skušale priti v parlament, vendar pa jih je policija razpršila in pri tem uporabila hladno orožje. V tem spopadu je bilo ranjenih več kot 20 oseb.

Regulacijska dela v coni B

Keper, 1. jul. V Sitalah (Jugoslovanska cona STO) je bila prošlava ob zaključku del pri regulaciji potoka Valdemirgo, ki je s svojimi poplavlami povzročila veliko škodo kmetijstvu. V imenu vodovodne uprave je na proslavi govoril Djurdja Maraskin, ki je izrazil priznanje in hvaležnost tehnikom ter delavcem, ki so sodelovali pri izvajanju del. V okviru teh del so izkopali čez tisoč metrov dolgo strugo. Pri kopanju prekopa je sodelovalo prostovoljno okoliško prebivalstvo. Največ so prispevali bivši partizani, ki so delali pri tekmovalju na čast rojstnega dne maršala Tita nad 5000 prostovoljnih ur.

Ureditev premoženjskih razmerij med zakonci

Na svojem zadnjem zasedanju, ki je bilo 13. in 14. junija t. l., je Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije sprejela zakon o premoženjskih razmerjih med zakonci, objavljen v Uradnem listu LRS št. 20-106/50. Dasi najhen po obsegu — šteje v celoti 19 členov —, je ta zakon važen po svoji vsebini. Kot republiški dopolnilni zakon k zveznemu osnovnemu zakonu o zakonski zvezi pomeni na potu k ureditvi popolne enakopravnosti ženske z moškim na ozemlju Ljudske republike Slovenije zadnje poglavje, ustvarjajoč v vseh obstoječih zakonskih zvezah to enakopravnost tudi na premoženjskem področju zakoncev.

Da nam postane pomen tega zakona popolnoma jasen, je prav, če se ozremo nekoliko nazaj. Do osvoboditve je veljalo na ozemlju današnje Ljudske republike Slovenije v glavnem staro avstrijsko pravo o zakonski zvezi. Po tem pravu so bila premoženjska razmerja med zakonci urejena z vidika, da je mož »glava rodbine«.

prilpevek k stroškom zakonske skupnosti in s tem ustvarila ženi položaj, ki je bil slabši od položaja, ki ga ji je ustvarjal zakon; njena odvisnost od moža se je povečala, ker je bilo gospodarstvo z njenim premoženjem pogodbeno izročeno možu. To zakonito stanje je postalo nemogoče po osvobodilni borbi, katere sad je med drugim tudi enakopravnost ženske z moškim. Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije je proklamirala popolno enakopravnost ženske z moškim na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Med prvimi zakoni, izdanimi po sprejetju ustave, je bil izdan osnovni zakon o zakonski zvezi, ki je bil objavljen v Uradnem listu FLRJ, št. 29-182/1946 in je stopil v veljavo 9. maja 1946.

Ta zakon glede medsebojnih premoženjskih razmerij med zakonci določa v 8. členu, da zakonca o skupnem gospodinstvu odločata sporazumno, da za vzdrževanje družine prispevata oba in sicer vsak v sorazmerju s svojimi možnostmi, da sta pri izbiri dela in poklica drug od drugega neodvisna in da kraj skupnega bivališča določata sporazumno; v 9. členu, da premoženje, ki ga ima zakonec ob času sklenitve zakonske zveze, ostane njegova last, in zakonec z njim svobodno gospodari in razpolaga tudi po sklenitvi zakonske zveze; v 10. členu, da je premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v zakonski zvezi, njuno skupno premoženje, da je višina deleža na tem skupnem premoženju odvisna od tega, koliko je zakonec k temu skupnemu premoženju prispeval, in da pri ugotavljanju višine deležev ni gledati samo na zaslužek vsakega zakonca, temveč tudi

na pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, na njegovo opravljanje domačih del, na skrb za ohranitev premoženja in na vsako drugo obliko dela in sodelovanja v upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja; v 11. členu, da za obveznosti, ki jih je zakonec imel pred sklenitvijo zakonske zveze, in tudi za obveznosti, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, drug zakonec ne jamči, da pa za obveznosti, ki jih v zakonski zvezi prevzame zakonec za tekoče potrebe skupnosti, jamči upnikom tudi drugi zakonec, kakor da jih je sam prevzel; v 12. členu, da zakonca smeta sklepati med seboj vse pogodbe, ki niso v nasprotju z zakoni, in na njih podlagi ustanavljati pravice in obveznosti; v 13. členu, da ima zakonci, ki nimata sredstev za življenje, je v nesposoben za delo ali je nezaposlen, pravico, da ga drugi zakonec vzdržuje, kolikor je to v njegovi moči.

53., 65., 66. in 67. člen osnovnega zakona o zakonski zvezi obsegajo predpise o tem, kako se likvidirajo medsebojna premoženjska razmerja zakoncev, če se zakonska zveza razveže ali razveljavi. Podrobno navajanje teh predpisov pa za naše namene ni potrebno. Dočim so citirane določbe 8. in 13. člena kot določbe o medsebojnih osebnih pravicah in dolžnostih zakoncev z dnem 9. maja 1946 prične veljati take, kot so tudi za zakonske zveze, sklenjene pred 9. majem 1946, je osnovni zakon o zakonski zvezi pustil ljudskim republikam, da s svojimi dopolnilnimi zakoni v skladu s svojimi posebnimi potrebami na eni strani izdajo podrobnejše določbe za izvajanje prednjih načel, na drugi strani pa določijo, kako naj se vkladijo z načeli iz 9.—12. člena medsebojnih premoženjskih razmerja zakoncev iz zakonskih zvez, sklenjenih pred 9. majem 1946.

Queuille sestavlja novo francosko vlado

Pariz, 1. jul. Pomoči je francoska narodna skupščina s 363 glasovi proti 208 potrdila mandat za sestavo vlade, ki ga je dal predsednik republike Vincent Auriol radikalnemu socialistu Henriju Queuilleu. Sklep socialistov, da bodo podprli Queuillevo kandidacijo za predsednika vlade, je omogočil predstavniku radikalnih socialistov, da je dobil v skupščini več kot 150 glasov. Pričakujejo, da bo Queuille nemudoma začel sestavljati vlado, ki bi se morala v ponedeljek predstaviti parlamentu.

Protesti zaradi prepovedi kongresa tržaške antiifašistične mladine

Trst, 1. jul. Antiifašistična mladina angloameriške cone STO je priredila celo vrsto sestankov, s katerih je poslala številne proteste predsedstvu cone, ker je bil prepovedan II. kongres Zveze antiifašistične mladine v Trstu, ki je bil napovedan za jutri. V protestu zahtevajo, naj predsedstvo takoj preklic odločilo o prepovedi.

Mladina III. rajona Trsta poudarja v protestu, da je odlok predsednika cone Palute protidemokratski ukrep, naperjen zoper delovanje antiifašistične mladine v tej coni.

Mladina iz Proseka in Kontovlja poudarja, da je ta odločitev v skladu z gonjo tržaških oblasti zoper tržaško demokratično organizacijo in da s tem podpira tržaške kominformovce.

Ker je z odlokom predsedstva angloameriške cone kongres antiifašistične mladine onemogočen, je Zveza antiifašistične mladine za Trst sklicala za jutri konferenco. Udeležili se je bodo vsi delegati, ki so bili izvoljeni za II. kongres v angloameriški coni.

Sodišče oprostilo bivše tržaške partizane

Trst, 1. jul. Apelacijsko sodišče v Trstu je oprostilo bivša tržaška partizana Stojana Presla in Danila Petarosa in še 6 drugih partizanov. Obtoženi so bili, da so l. 1945 po ukazu vojaškega poveljnika Trsta atrirali agenta fašistične Colottijeve banke Marija Fabiana in izvršili smrtno kazen, ki jo je zoper njega izreko vojaško sodišče JA. Tržaško prvostopenjsko sodišče, katerega obsodba je bila razveljavljena, je v letošnjem marcu obsodilo Danila Petarosa na 9 let in 10 mesecev zapora, Stojana Presla na 9 let in 4 mesece, drugi partizani pa so bili obsojeni na krajše čase kazni ali pa so bili oproščeni. Apelacijsko sodišče je obtožence oprostilo na podlagi izjave kapetana JA Ante Jelasa, bivšega vojaškega poveljnika Trsta, iz katere izhaja, da so partizani izvršili sodbo vojaškega sodišča JA.

Zaupnica novi belgijski vladi

Bruxelles, 1. jul. Belgijski spodnji dom je izglasoval s 108 glasovi proti 101 zaupnico novi belgijski vladi krščanskih socialistov. Za vlado so glasovali izključno krščanski socialisti, proti pa poslanci socialistične in liberalne stranke ter komunistične partije. Nekaj poslancev liberalne stranke se je vzdrljal glasovanja.

Glasovanje v spodnjem domu je bilo končano po tridnevnem razpravljanju o vladnem predlogu, naj se skliče skupno zasedanje obeh domov parlamenta, ki bi sprejelo zakon o regentstvu in o prihodu bivšega kralja Leopolda na prestol.

Petletni gospodarski načrt LR Kitajske

Peking, 2. jul. Prihodnje leto bo imela LR Kitajska svoj narodni gospodarski načrt. Ta sklep je sprejel odbor za finančne in gospodarske zadeve pri vladnem upravnem svetu na svojem zasedanju ob koncu tedna.

V drugi polovici leta bo odbor izdelal prvi petletni načrt za razdobje 1951 do 1955, sestavljen gospodarski načrt in proračun za leto 1951, utrdil nadzorstvo ter upravljanje nad finančnimi in gospodarskimi posli, uravnotežil dohodke in izdatke, nadaljeval obnovno industrije in trgovine ter rešil probleme, ki jih imajo državna in zasebna podjetja v proizvodnji.

Ob koncu šolskega leta

Toliko šol v Prekmurju še niso imeli

V prekmurških šolah se je v preteklem šolskem letu izselilo okrog 150 dijakov, ki bodo v jeseni nadaljevali svoje študije na visokih in strokovnih šolah, ali pa se bodo vključili kot kvalificirani delavci v razna gospodarska podjetja. Med temi poslednjimi so absolventi rudarsko-industrijske šole v Dolnji Lendavi, ki se bodo vključili v delo na naftinih poljih in v rudnikih širom države in pa absolventi ekonomskega tehnikuma v Murski Soboti.

V večjih vaških središčih je bilo letos v Prekmurju odprtih deset sedemletk; šest v murskosoboškem in štiri v dolnjelendavskem okraju, v katerih se je letalo preko 500 kmečkih otrok. Na treh izmed njih, v Beltincih, na Cankovi in v Tišini, so se letos že vršili nižji tečajni izpiti. Blizu 50 učencev, ki so z uspehom opravili malo maturo na sedemletkah, bo v jeseni odšlo iz Prekmurja v razne strokovne šole. Vseh deset sedemletk v Prekmurju je z novimi šolskimi letom že preimenovanih v nižje gimnazije. Tako bo Prekmurje, ki je v stari Jugoslaviji imelo dolga leta samo eno nižjo gimnazijo, imelo že v jeseni poleg višje gimnazije v Murski Soboti še 11 nižjih. V Dolnji Lendavi bo v jeseni že tudi odprt tretji razred madžarske gimnazije. Prva dva razreda, ki sta bila odprta že v preteklem šolskem letu, je obiskovalo preko 120 otrok madžarske manjšine.

Pomanjkanje učnih prostorov je eno najtežjih vprašanj, ki jih mora reševati prosvetna oblast v Prekmurju. Šola v Srednji Bistrici se je podrla in se je pouk začel v zadržnem domu. Nič bolje ni v Turnišču. V dolnjelendavskem okraju je bilo nujno zgraditi deset novih šolskih poslopij, prav tako veliko je pomanjkanje prostorov tudi v ostalem delu Prekmurja. Za prihodnje petletje je v Gornjih Petrovcih načrtovana gradnja novega poslopja nižje gimnazije z internatom, ki bi lahko sprejel vse dijake iz severnega predela Prekmurja. Z graditvijo novega gimnazijskega poslopja v Murski Soboti se je kapaciteta te gimnazije znatno dvignila.

Šola učencev v gospodarstvu v Zgornji Mežiški dolini je dala zopet nekaj desetih kvalificiranih delavcev

Učenci v gospodarstvu iz Zgornje Mežiške doline so prejšnjo soboto slavnostno, s kulturno-prosvetno akademijo zaključili letošnje šolsko leto. Učenci zadnjega letnika, ki se bodo letos za stalno vključili v delo, so napravili praktične kakor teoretične izpite z zelo dobrim uspehom. Svoje izdelke so pokazali na lepo uspeli razstavi. Posebno pozornost sta zbujali miniaturna trafa-postaja in električna železnica, pa tudi izdelki kovinarjev, mizarjev in vseh ostalih so bili skrbno izdelani. Med učenci, ki so letos do končali šolo, sta najboljša elektrotehnik Lovže Dolinar in rudar Silvo Ramšak.

Zelo potreben pa bi bil v Zgornji Mežiški dolini dom za učence v gospodarstvu. S tem bi bila prihranjena marsikatera težava, pa tudi uspehi bi lahko bili še boljši, saj morajo nekateri učenci prihajati vsak dan, ob vsakem vremenu, iz zelo oddaljenih krajev.

Po planskem vpisu bo sprejetih 35 novih gojencev v šolskem letu 1950-51. Prijave za vpis učencev v I. letnik industrijske čevljarške šole se bodo sprejemale do konca meseca julija t. l.

Prvi učitelji s portoroškega učiteljskega doma

Z zaključkom letošnjega šolskega leta je na učiteljski v Portorožu končalo svoj študij prvih deset slovenskih učiteljev, ki bodo še v jeseni nastopili službo. To je za Slovence v istrskem okrožju velikega pomena, saj so bili dolga leta brez šol in brez slovenskih učiteljev. Sedaj pa prihaja med mladino prvi kader domačih učiteljev, prihodnje leto bo nov letnik in nato leto za letom.

Teden makedonske nacionalne kulture

Z veliko proslavo se je začel večeraj v Ohridu kot starem središču kulturne življenja makedonskega naroda teden makedonske nacionalne kulture, ki bo trajal do 9. t. m. in bo velik pregled osebnih uspehov makedonskega naroda in nacionalnih manjšin v Makedoniji pri kulturnem in prosvetnem delu. V ta namen bodo v raznih mestih prirejane tudi razstave, ki bodo pokazale uspehe šolskega, raznih tečajev od najosnovnejših za odpravljanje nepismenosti do mnogih drugih, ki na raznih gradbiščih in pri združenju izobražujejo kvalificirane delovne moči, ter tudi prosvetne in kulturne uspehe, dosežene s pomočjo filma in

radia. Pri raznih prireditvah bodo sodelovali člani državne opere in drame iz Skoplja ter vse kulturne in prosvetne organizacije, ki bodo imele med tednom svoj kongres. V Titovem Velesu bodo med tednom odprli muzej Koste Racina, izrazitga predstavnika sodobne makedonske književnosti, ki je padel med osvobodilno borbo, v Galiciju pri Dobru muzej Georgija Pulevskega, zaslužnega borca za makedonski književni jezik, v Strugi pa bodo s spomenikom počastili spomin Dimitra in Konstantina Miledinova, ki sta bila najzaslužnejša makedonska kulturna in prosvetna buditelja v prejšnjem stoletju.

delom v zakonski zvezi, je v zakonu dalje določeno, da s svojim nedoločenim deležem na tem premoženju zakonec ne more razpolagati s pravnimi opravili med živimi, in da se pravice na nepremičninah, ki spadajo v to premoženje, vpišejo v zemljiško knjigo na ime obeh zakoncev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih.

Te vrste skupnega premoženja doleže nismo imeli. Poznali smo le premoženje, ki je solastnina dveh ali več oseb po določenih deležih. Pri skupnem premoženju, pridobljenem z delom v zakonski zvezi, deleži niso določeni, dokler ne pride do delitve. Delitev se lahko izvrši vsak čas tudi na ta način, da zakonca sama določita višino deležev na tem premoženju ali pa si dasta višino deležev določiti po sodišču in tako postane solastnina po določenih deležih. Vendar višine deležev ne moreta določiti vnepri, in pr. ob sklenitvi zakonske zveze, ker bi bilo to proti duhu in intencijam 10. člena osnovnega zakona o zakonski zvezi.

Ob delitvi skupnega premoženja, pridobljenega z delom v zakonski zvezi, se izroče zakoncu na njegovo zahtevo poleg njegovega deleža predmeti, namenjeni izključno njegovi osebni rabi, kolikor vrednost teh predmetov ni prevelika glede na vrednost celotnega skupnega premoženja. Na zahtevo se izroče zakoncu ob delitvi na račun njegovega deleža predvsem predmeti, ki so namenjeni izvrševanju njegovega poklica ali jih po njihovi naravi more rabiati le on sam. Vskemu zakoncu se ob delitvi vračuna v njegov delež vse, kar dolguje v skupno premoženje.

(Nadaljevanje)

